

2018-08-31

Ärendenr: NV-04496-18
Naturvårdsverket

Yttrande med anledning av förslag till Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2018:xx) om jaktmedel

Sammanfattning

Djurens Rätt avstyrker förslaget om att göra det lättare att använda hagelgevär på rådjur och lodjur.

Djurens Rätt avstyrker förslaget om att tillåta bågjakt.

- Rådjur och lodjur ska inte vara undantagna (2 kap. Hagelgevär) då ingen djurskyddsmässig anledning finns.
- Det finns inga vetenskapliga bevis för att bågjakt på något sätt är en bättre metod att jaga på ur djurskyddsperspektiv än de metoder som redan är godkända i Sverige idag. Djurskyddsperspektivet saknas helt i konsekvensutredningen trots att bågjakt direkt påverkar djurs välfärd.
- Pilbågars skjuthastighet är långsammare än ljudets hastighet vilket gör att djur kan hinna flytta sig innan de skjuts. Det tillsammans med andra osäkerheter gör risken för skadeskjutningar större vid pilbågsjakt än vid jakt med gevär.
- Det saknas en konsekvensutredning kring valet av arter som

föreslås få skjutas med pilbåge. Det finns osäkerheter kring om större eller mindre arter skadeskjuts mest med pilbåge och därför bör inga arter godkännas innan en utredning gjorts.

- Kraven som föreslås ställas på pilbågsjägarna är inte tillräckliga för att säkra att jakt med pilbåge blir säkrare eller lika säkert som de jaktmedel som redan är godkända.
- Utöver de vetenskapliga och faktamässiga beläggen för varför bågjakt inte bör godkännas bör också medborgarnas åsikter tas i beaktande. Frågan om hur djur behandlas blir allt viktigare för samhället. Jakt med pil och båge är ett mycket kontroversiellt förslag. **I dagsläget har 33 258 personer skrivit under Djurens Rätts namninsamling. Dessa personer väddar till Naturvårdsverket om att inte godkänna bågjakt.**
- Det bör inte bli tillåtet att både tävla och träna med bly i ammunition med hänvisning till att bly skadar miljön.
- Injektionsvapen bör inte vara tillåtna vid jakt i viltägn.

Detaljerade synpunkter

2 kap. Hagelgevär

3 § I förslaget anges inte längre en begränsad tidsperiod som lodjur och rådjur får skjutas med hagelgevär även fast de är ett undantag från 3 kap. 8 §. Det finns inget i konsekvensutredningen om varför just rådjur och lodjur ska vara undantag, vilket gör det mer problematiskt att det föreslås att bli mindre reglerat att använda hagel på de djurslagen.

Det står i vägledningen till nya föreskrifterna att jägaren bör stå minst 20 m från rådjur vid jakt med hagelgevär, vilket är ett tecken på att risken för skadeskjutningar är större om jägare står på långt håll.

Enligt uppgift från flera jägare skapar jakt med hagelgevär ökad risk för skadeskjutningar om de inte står på närmare avstånd och att de skadeskjutningarna blir svårare att eftersöka eftersom det inte blir lika mycket blodspår. I en dansk undersökning hade främst

vattenfåglar, men även flera undersökta rådjur, hagelrester i kroppen¹.

Djurens Rätt föreslår därför att maximalt skjutavstånd bör regleras i lagstiftningen på ett tydligare sätt samt att rådjur och lodjur inte ska vara undantag om ingen djurskyddsmässig anledning finns.

4 § Rådjur har lagts till på djur som föreslås få skjutas med enkelpipiga hagelgevär. Vägledningen om jaktmedel pekar på att geväret måste provskjutas innan och att det inte får användas på långt håll vilket tyder på att det är opålitligt och riskerar skadeskjutningar. Även flera jägare verkar anse att enkelpipiga hagelgevär är opålitliga och därför borde de inte vara godkända på något djur, inte minst borde det fortsatt vara olagligt att använda på rådjur.

De allmänna råden till paragraferna tas bort vilket gör det svårare för jägare att förstå vad som bidrar till att de följer lagstiftningen. Till exempel stod avstånd och provskjutning med där som nu bara står i en separat vägledning.

De allmänna råden till paragraferna bör därför fortsatt stå kvar i föreskrifterna för tydlighet och minskad risk för skadeskjutningar.

6 kap. Pilbåge

Kapitlet bör tas bort i sin helhet utifrån de skäl som nämns nedan.

Bågjakt riskerar att öka antalet skadeskjutna djur då det är en svårare jaktform och det har lågt stöd från allmänheten. Även delar av jägarkåren motsätter sig bågjakt. Bågjakt riskerar att bryta mot paragraf 27 i jaktlagen gällande att jakt ska bedrivas så att djuren inte utsätts för onödigt lidande. Det finns en anledning till att det är väldigt få länder som har godkänt båge som jaktmedel. Att djurskyddsperspektivet saknas helt i konsekvensutredningen tyder på att förslaget inte alls är genomtänkt. Bågjakt påverkar djurs välfärd och därför måste det beaktas **innan** förslag på nya metoder införs i lagstiftning.

Otillräcklig vetenskaplig kunskap för att kunna godkänna bågjakt

¹ Danmarks Miljøundersøgelser Miljøministeriet (2006) Anskydning af vildt. Konklusioner på undersøgelser 1997-2005. Faglig rapport fra DMU, nr. 569.

Bågjakt har testats i vilthägn i Sverige mellan år 2001 och 2002. Rapporten med resultatet är gjord av Svenska bågjägarförbundet som arbetar för att tillåta båg jakt, vilket gör bristen på objektivitet stor samtidigt som den inte är gjord under förhållanden som skulle bli verkliga om båg jakt tillåts.

En annan studie som hänvisas flitigt till är gjord i Danmark av European Bowhunters Association mellan 1999 och 2004. Även den studien är gjord av intresseorganisationen för båg jakt och den är inte heller publicerad i en tidning som tillämpar peer-review vilket gör att den därför inte kan anses vara tillräckligt vetenskapligt genomförd.

Resultatet i den studien används för att påvisa att båg jakt inte är sämre än annan jakt, men det visar ändå att knappt 86 % av skotten träffar de organ som båg jägaren ville träffa². Skadeskjutningen i studien låg på ca 5 % vilken kan jämföras med en brittisk studie där skadeskjutning med gevär låg på 6 %³. Skillnaden mellan de studierna är att den brittiska studien är kontrollerad och vetenskapligt gjord samt har en snävare definition på skadeskjutning samtidigt som fler skjutna djur finns med i statistiken.

Vid jämförelse av de två studierna visar sig båg jaks-studiens resultat vara för lågt vilket syns i studiens slutsats om andelen skadeskjutningar. Slutsatsen stämmer inte överens med resultatet när danska skogs- och naturverkets definition på skadeskjutning används. De har alltså tagit bort fyra rådjur från statistiken för att få bättre resultat så istället borde skadeskjutningssiffran ligga på minst 5,7 % i den studien.

En nyare vetenskapligt gjord båg jaktstudie på vitsvanshjort kom fram till att skadeskjutningarna som ledde till att djuret inte återfanns låg på 18 %⁴. Detta trots att jägarna hade gått den båg jaktutbildning som kommer krävas i Sverige om båg jakt blir

² The European Bowhunters Association (2005) The Danish National Forest and Nature Agency's Statistics on Roedeer (*Capreolus capreolus*) shot with bow and arrow in Denmark between 1 October 1999 –15 January 2004.

³ Aebischer *et al.* (2014) Factors associated with shooting accuracy and wounding rate of four managed wild deer species in the UK, based on anonymous field records from deer stalkers. PLoS One 9(10): e109698.

⁴ Pedersen M.A. *et al.* (2008) Wounding rates of white-tailed deer with modern archery equipment. Proceedings of the Annual Conference Southeastern Association of Fish and Wildlife Agencies 62: 31-34.

lagligt och att definitionen på skadeskjutning var snävare än i den danska bågjakts-studien.

Ett norskt kandidatarbete om båg jakt kom fram till att skadeskjutningsfrekvensen var 9-21 % beroende på hur stora djuren var⁵. Enligt en annan studie är skadeskjutningsfrekvensen 1,5 gånger mer vid båg jakt på hjort än vid jakt med gevär⁶. Utifrån läst litteratur verkar således skadeskjutningsfrekvensen vara större vid båg jakt.

Även om andelen skadeskjutningar skulle vara detsamma oavsett vapen kan godkännandet av ännu ett vapen öka antalet djur som blir skadeskjutna om båg jägarna inte tar sig ut och jagar med andra vapen. Ett nytt jaktmedel riskerar att locka till sig fler jägare som vill prova på något nytt (en stor anledning till att båg jägarförbundet vill godkänna båg jakt) vilket i sig ökar andelen skadeskjutningar oavsett metod.

Båg jakt har inga djurskyddsmässiga fördelar

Det finns uppgifter om att djur som skadeskjuts genom båg jakt dör på ett mer plågsamt sätt än med gevärsskott. Detta eftersom bågen tar lång tid att ladda om och djuret därmed hinner ta sig längre därifrån om skottet inte var direkt dödande, innan nästa skott kan skjutas⁷. Pilar sliter sönder blodkärl och om pilen inte lossnar från djuret så går blödnigen mycket långsammare vilket gör att många pilskjutna djur förblöder under längre tid innan de dör. Osäkerheten kring hur snabbt eller långsamt djur dör av att bli skjutna med pil har bland annat påverkat faktumet att båg jakt ännu inte godkänts i Norge⁸.

Gevärskjutna djur skadas i större utsträckning allvarligt vid enbart en träff och det är större chans att en till träff hinner göras innan djuret tar sig därifrån ifall det första skottet inte var dödande^{9,10}.

Det finns inga vetenskapliga bevis för att båg jakt på något sätt är en

⁵ Jørgensen J-F. (2013) Er pil og bue egnet som jaktvåpen? Bachelor i utmarksforvaltning, Høgskolen i Hedmark, Evenstad.

⁶ Gregory N.G. (2005) Bowhunting deer. *Animal Welfare* 14(2): 111-116.

⁷ Cahoone L. (2009) Hunting as a moral good. *Environmental Values* 18(1): 67-89.

⁸ Stokke *et al.* (2013) Er drepeeffekten til jaktpiler og ekspanderende rifleprosjektiler sammenlignbar? Prosjektbeskrivelse.

⁹ Gregory N.G. (2005) Bowhunting deer. *Animal Welfare* 14(2): 111-116.

¹⁰ Cahoone L. (2009) Hunting as a moral good. *Environmental Values* 18(1): 67-89.

bättre metod att jaga på ur djurskyddsperspektiv än de metoder som redan är godkända i Sverige idag. Eftersom det inte heller är en effektiv metod finns det inga naturvårdsmässiga skäl att godkänna båg jakt. Förslaget till kapitel 6 bör utgå i sin helhet.

2§ Även om förslaget innebär att endast en typ av pilbåge tillåts och att den är mest säker i skott, är det ändå en typ för mycket. Även med pilbågen Compound är skjuthastigheten mycket lägre än för gevärsskott¹¹.

Skillnaden är så stor att gevärsskott är snabbare än ljudets hastighet medan pilbågsskott inte är det, samtidigt blir snabbare skotthastighet på pilbågar kontraproduktivt eftersom ljudet då blir högre även om skottet når djuret lite snabbare. Det här kan ställa till det i båg jakt eftersom det ökar risken för att djuren hinner upptäcka att något är på väg och de hinner flytta sig vilket ökar risken för skadeskjutningar. Enligt uppgifter i en vetenskaplig sammanfattning kan ett rådjur hinna flytta sig 17 cm på den tid som det tar för pilen att nå djuret efter skottet om jägaren står på 36 meters avstånd och använder en pilbåge med snabb skjuthastighet¹².

Eftersom bågjägaren måste träffa hjärta eller lungor för dödande skott¹³ är risken stor att sådana skott inte träffar rätt och istället enbart skadar djuret. Det tar också mycket längre tid att skjuta ett till skott om inte det första träffar vilket riskerar att djuret hinner ta sig därifrån med en eventuell pil i sig. Risken kan minskas om bågjägaren står mycket nära djuret.

Längsta tillåtna avstånd vid skott måste specificeras i lagstiftningen om Naturvårdsverket, trots alla motsättningar, går vidare med att tillåta båg jakt.

3§ Krav är bra för att säkerställa att djuren avlider snabbare. Dock återstår att pilar måste skjutas på hjärta och lungor till skillnad från gevärsskott som kan döda vid träff på andra ställen på kroppen också¹³. Större pilspetsar med fler skärande blad går långsammare in i djuret vilket kan öka mängden smärta, men det är samtidigt det som ökar chansen att djuret dör av ett skott¹³.

¹¹ Stokke *et al.* (2013) Er drepeeffekten til jaktpiler og ekspanderende rifleprosjektiler sammenlignbar? Prosjektbeskrivelse.

¹² Jørgensen J-F. (2013) Er pil og bue egnet som jaktvåpen? Bachelor i utmarksforvaltning, Høgskolen i Hedmark, Evenstad.

¹³ Gregory N.G. (2005) Bowhunting deer. *Animal Welfare* 14(2): 111-116.

Det finns rekommendationer om att pilens diameter behöver vara lika stor som djurets lungor för att den dödande effekten ska vara lika stor som med kulor (som expanderar vid träff)¹⁴. I en vetenskaplig genomgång på reaktioner hos djuren på jaktfilmer var det endast 2 % av djuren som inte reagerade när de blev skjutna jämfört med 6 % för gevärsskott¹⁵.

Försiktighetsprincipen och de faktorer som pekar på att djur som blir skjutna med pil utsätts för större smärta än med gevär stärker skälen för att båg jakt bör förbli en förbjuden jaktmetod.

4 § Vi saknar underlag till varför just de här arterna valts ut, men anser att inga levande djurarter borde vara tillåtet att döda med hjälp av pilbåge eftersom riskerna för lidande är för stora oavsett art.

Det är svårt att veta vilka arter som innebär minst risker för skadeskjutningar då stora djur kan vara för stora för pilens kraft och små djur kan vara för små eller snabba för att pilen ska kunna träffa rätt. I ett vetenskapligt arbete var skadeskjutningsandelen mycket högre för de djur som vägde under 29 kg (vilket är den storleksklass som föreslås få skjutas med pil i Sverige) då hela 21 % skadesköts med pil inom den viktklassen¹⁵.

Eftersom det huvudsakligen är små djurarter som ges förslag på behöver konsekvensutredningen ta upp varför de anses lättare att döda genom båg jakt än andra arter. Om inget underlag finns måste försiktighetsprincipen appliceras och båg jakt inte godkännas för några djurarter alls innan säkert underlag har tagits fram.

5 § Det är bra med förslag på extra krav på utbildning om båg jakt kommer bli tillåtet, men båg jakt utbildningen har flera brister. Framförallt sträcker den sig bara över två dagar och förutsätter att kursdeltagarna redan kan skjuta pilbåge sedan innan. Utbildningen godkänner även de deltagare som missar en av sex rådjursfigurers vitala organ trots att de står stilla till skillnad från levande djur¹⁶.

¹⁴ Jørgensen J-F. (2013) Er pil og bue egnet som jaktvåpen? Bachelor i utmarksforvaltning, Høgskolen i Hedmark, Evenstad.

¹⁵ Jørgensen J-F. (2013) Er pil og bue egnet som jaktvåpen? Bachelor i utmarksforvaltning, Høgskolen i Hedmark, Evenstad.

¹⁶ Svenska Bågjägareförbundet. Hemsida: <http://bagjakt.org/utbildning/> Sidan besökt 2018-08-08.

Det riskerar att var sjätte skott kommer vara skadeskjutning om de jägarna får jaga med båge på levande djur.

Mycket tyder på att minskning av skadeskjutningar främst gynnas av skicklighet¹⁷ vilket inte går att kontrollera om de inte gör regelbundna skjutprov även efter utbildning.

Skulle Naturvårdsverket trots allt välja att gå vidare med förslaget måste åtminstone årliga skjutprov läggas till om det ska vara tillåtet med bågjakt.

8 § Att avlivning vid eftersök på skadeskjutna djur endast skulle få ske med andra skjutvapen om bågjakt godkänns är ännu ett tecken på att pilbågen är alldeles för bristfällig som jaktmedel.

9 § Det är positivt att skjutandet blir anmälningspliktigt om bågjakt blir lagligt eftersom det skulle öka kontrollen. Det måste dock förtydligas att antalet skadeskjutna djur ska rapporteras in eftersom den nuvarande beskrivningen kan leda till att den informationen inte rapporteras. När jägarna själva måste rapportera finns även en risk att information som skulle ses som negativt för jaktmetoden utelämnas vilket setts i Danmark gällande skadeskjutning med hagel¹⁸. Om den här rapporteringen används istället för att göra en utredning i förväg är det mycket beklagligt ur djurskyddssynpunkt. Det riskerar att djur utsätts för onödigt lidande då det finns alldeles för mycket osäkerheter med bågjakt samt att rapporteringen riskerar att inte visa hela sanningen.

Formalia: I konsekvensutredningen har det blivit fel i paragrafhänvisningen för kapitel 6.

Kap. 7 Övriga bestämmelser

1 § Det föreslås bli tillåtet att tävla och träna med bly i ammunitionen vilket riskerar att påverka både djuren och miljön kring de områdena. Förut var det bara tillåtet vid tävling.

Det bör i första hand bara vara tillåtet med bly i ammunitionen i

¹⁷ Pedersen M.A. *et al.* (2008) Wounding rates of white-tailed deer with modern archery equipment. Proceedings of the Annual Conference Southeastern Association of Fish and Wildlife Agencies 62: 31-34.

¹⁸ Danmarks Miljøundersøgelser Miljøministeriet (2006) Anskydning af vildt. Konklusioner på undersøgelser 1997-2005. Faglig rapport fra DMU, nr. 569

undantagsfall och efter ansökan. Det andra alternativet är att det fortsatt bara bör vara tillåtet vid tävling.

Kap. 8 Undantag

6 § Injektionsvapen föreslås fortsatt få vara tillåtet vid jakt i vilthägn. Det riskerar att djur skjuts om och om igen vilket riskerar att orsaka onödigt lidande såsom stress och skador. Det bör införas reglering kring när injektionsvapen får användas i vilthägn, exempelvis endast vid förflyttning av djur där inga andra metoder är lämpliga. Det bör inte få användas i vanlig jakt även om det sker i hägn.

Camilla Björkbom
Förbundsordförande

Anna Harenius
Sakkunnig etolog

Djurens Rätt
Hornsgatan 123
Box 171 32 | 104 62 Stockholm